

sodbah tuje, pa tudi naše znanosti o kmetu, meščanu, splošnem slovenskem razvoju, pa poudarjanja, da ne smemo presajati modernih pojmov v starejše čase.

Vseh priznanj doma in na tujem tu ne gre navajati. Ni bil samo član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ampak tudi dopisni član avstrijske in poljske. Avstrijska raziskovalna skupnost mu je podelila nagrado Antona Gindelya za zgodovino podonavske monarhije za leto 1980. Bil je predsednik slovenskega nacionalnega komiteja za zgodovinske vede in reči moramo, da bi težko našli koga, ki bi ugledneje predstavljal slovensko zgodovinsko znanost v zunanjem svetu in v mednarodni zgodovinski organizaciji. Po leksikonih velja za našega najvidnejšega pravnega zgodovinarja. To tudi je. Vendar je njegovo delo daleč prestopilo meje in okvire stroke, ki jo tako imenujemo. Sam je pred leti zapisal kot svojo ožjo specializacijo »pravno, socialno in ekonomsko zgodovino ter historično metrologijo«. Že od začetka ga je odlikovalo izredno široko zanimanje. Z raziskovalnimi izkušnjami sta rasli širina in globina pogledov. Stroke in veje strok se prepletajo med seboj. Tu sta drug ob drugem izreden smisel za malenkosti, za osebnostne in lokalne posebnosti, za vsakdanje življenje majhnih ljudi, pa prav tako izreden smisel za velike primerjave in sinteze. Navezanost na naš mali prostor med morjem, alpami in Panonijo je združena s poznavanjem razvoja v bližnji in daljnji sosesčini. Blag humor se kaže zlasti v zadnjih letih, povezan s sproščenostjo v opazovanju in presojanju.

Sergij Vilfan je velik v svojih delih, velik bo v našem spominu.

Vasilij Melik

Imre Boba

Győr 23. 10. 1919 – Seattle 11. 1. 1996

Enajstega januarja 1996 je v Seattlu umrl profesor Imre Boba. Trideset let sva se srečavala skoro vsak teden. Vežalo naju je, zgodovinarja in geografa, zanimanje za slovenske in vzhodno evropske zadeve, od najstarejših časov do danes.

Imre Boba je bil rojen 23. oktobra 1919 v Györu na Madžarskem. Oče je bil Poljak, mati Madžarka. Prvih deset let je preživel na Madžarskem, naslednjih deset po očetovi smrti pa pri očetovih sorodnikih na Poljskem. Tam je končal klasično gimnazijo in se leta 1939 ob nemški okupaciji Poljske vrnil na Madžarsko. Na univerzi v Budimpešti je pred koncem vojne diplomiral. Zaradi pohabljenosti se je izgnil vojaščini. V Budimpešti se je vključil v odporiško delo, predvsem v pomoči poljskim in židovskim ubežnikom. Ob koncu vojne je preko Dunaja dosegel Italijo, kjer se je pridružil Andersovi armadi in je bil skupno z njo preseljen v Anglijo. Od leta 1952 do 1959 je bil zaposlen pri Radio Free Europe v Münchnu. Vendar je stremel po tem, da bi se lahko posvetil znanstvenemu delu in tam uporabil svoje izkušnje in znanje.

Leta 1959 se je izselil v Združene države in je leta 1962 na državni univerzi v Seattlu dosegel doktorat pod mentorstvom pokojnega profesorja Donald Treadgolda z disertacijo iz zgodnje preteklosti kijevske države (*Nomads in the formation of the Kievan state*, tiskano: *Northmen, Nomads and Slavs: Eastern Europe in the Ninth Century*. The Hague: Mouton, Harrassowitz, 1967. 135 p). Nastopil je profesorsko mesto na tej univerzi in ostal tam do smrti. Leta 1990 se je upokojil in ostal povezan z univerzo kot zaslužni profesor. V teh zadnjih letih je razvil silno aktivnost in objavil številne razprave iz svojega večdesetletnega raziskovanja. Od otroških let se je zanimal za zgodovino, posebno za zgodnjo preteklost ljudstev v Srednji Evropi. Zaradi dvojne narodnosti, znanja jezikov in nezadržane radovednosti se je kmalu udomačil v virih za zgodovino srednjega veka, ki so bili za manj osveščene zgodovinarje pogosto nerazumljiva uganka. Hitro je prešel od pretresanja literature k raziskovanju in novemu tolmačenju originalnih virov. Zgodovina srednjega veka vzhodne Evrope mu je odkrila zgodnjo preteklost Slovencev in posebno delovanje Cirila in Metoda. Poglobljaj se je v vire, najsi so bili v kakršnemkoli jeziku. Zadel je na neskladnosti in napake v prevodih in razlagah in je na to opozoril strokovni svet. Pojasnjeval je marsikatero netočno branje starih virov od Konstantinove listine (*La 'Donatio Constantini' e l'Oratio' del Valla a confronto*, *Angelicum* 67/2, 1990) do zgodnjih dokumentov iz zgodovine Bolgarov in Makedoncev (v *Ungarn Jahrbuch, Macedonia Studies, Eurasian Yearbook, Die Slawischen Sprachen, Ural-Altische Jahrbücher, Paleobulgarica*). K Slovincem se je vračal, pisal je o Karantaniji in Karantancih (*The 'Caranthani Marahenses'*, *Slovene Studies*, 1982, 83–90), o Svetopolku in Rastislavu (*Die lateinische und slawische Terminologie für Land, Bewohner und Sprache des Herrschaftsgebiets von Rastislav und Sventopulk*, *Die Slawischen Sprachen* 11/1987, 25–33) in dokazoval delo Cerkeve na tem ozemlju.

Raziskovanje zgodnjih začetkov pokristjanjevanja ga je privedlo do svetih bratov Cirila in Metoda in njunega dela v Veliki Moravski (*The Episcopacy of Saint Methodius, Slavic Review* 26/1967, 85–93; monografija: *Moravia's History Reconsidered, A Reinterpretation of Medieval Sources*. The Hague: Nijhoff,

1971, 167 str.). Pretresanje primarnih virov ga je prepričalo, da je bila Moravska Cirila in Metoda v današnjem Sremu in ne na razpotju med Češko in Slovaško. Nakazal je, da staro grobišče v razvalinah Sirmija hrani posmrtno ostanke svetega Metoda (*Katedralna crkva u Sirmiumu i grob Sv. Metodija, Nova et Vetera*, Sarajevo 1978, str. 191–195; *Ciril-Konstantin i Svetopolk u Ljetopisu Popa Dukljanina, Nova et Vetera* 34, Sarajevo 1985, str. 143–156). Njegova knjiga *Moravia's History Reconsidered*, ki je izšla leta 1971, je bila prevedena v nemščino (1991) in hrvaščino (1986). Madžarski prevod je v pripravi. Svojo tezo je prikazal v številnih referatih na mednarodnih konferencah. Šele nedavno je njegovo gledanje doseglo priznanje (glej: Charles R. Bowlus. *Franks, Moravians, and Magyars: the struggle for the Middle Danube, 788–907*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1995).

Zgodaj je odkril bogato delo prof. Grivca. Zato je leta 1963 šel v Ljubljano, žal je prišel tja nekaj mesecev po Grivčevi smrti. Vendar je tam odkril Grivčevo knjižnico. Dosegel je, da je washingtonska univerza iz te zapuščine odkupila več kot tisoč knjig, predvsem revije in zgodovinska dela. To je postalo osnova bogati zbirki slovenskega gradiva, ki se še danes dopolnjuje z novimi nakupi in darili. Imre ima za to največje zasluge.

Doktor Boba je do zadnjega ostal človek izrednih energij in radovednosti. Telesna ohranjenost od otroštva (izpahnen kolk) ga ni omejevala. Drobne zapreke ga niso ustavile. Arhivske institucije v Nemčiji in Italiji, na Hrvaškem in Madžarskem, v Združenih državah in v Rusiji so mu odprle vrata. Če ne zlepa, po trmastem trkanju. Ko se je poleti 1995 odpravljaj na simpozije v Evropo, ga je bolezen zadržala. Namenjen je bil na Koroško preiskat osnovno dokumentacijo o začetkih krške škofije. Ker ni mogel na pot, je dokončaval referate, ki jih je obljubil. Do zadnjega.

Imre Boba je bil vrsto let član Društva za slovenske študije in je sodeloval pri njegovih letnih sestankih. Pred nekaj leti je kot gost predaval na ljubljanski univerzi o svojih raziskovanjih. Največ stikov je imel z akademikom Jaroslavom Šašljem do njegove smrti. Meni je odprl pot do strokovnih kolegov zgodovinarjev v Krakovu in Varšavi, v Budimpešti in univerzitetnih središčih Amerike. Zaradi njega sem zlezal na stolp v škofijski palači v Györu, da sem slikal njegovo rodno mesto. V stolnici v Budimpešti sem odkril stranski oltar v čast svetega Imreta. Dragoceni so mi bili njegovi nasveti, kaj naj si ogledam na Bavarskem in da je vredno videti Estergom in Višegrad, Blatno jezero in tudi Zakopane. Po njegovi spodbudi sem se ustavil v Sremski Mitrovici in na Krbavskem polju, v Mostarju in Kninu. Marsikdo je iskal njegovega nasveta, saj je bil doma v arheologiji in lingvistiki, v srednjeveških virih in modernih tehničnih prijemih za zgodovinsko raziskovanje. Govoril je ducat jezikov, nobenega brez napak, ob kozarcu vina je govoril tudi slovensko, če je bilo treba. Slovenci smo z njegovo smrtjo izgubili prijatelja, ki je s svojo znanstveno zavzetostjo utemeljeval osnove naše preteklosti. Vsi, ki smo ga poznali in cenili, pa smo izgubili dragega sosedo, odkritega prijatelja, ki ga ne bo nihče nadomestil.

Jože Velikonja